

BEKROONDE BOEKEN Gouden Griffel voor oorlogsverhaal van Koos Meinderts

Bizarre ontdekkingstocht van Peter-Paul Rauwerda won Publieksprijs Dioraphte Literatour

Koos Meinderts. (2016). *Naar het noorden*. Hoorn: Hoogland & Van Klaveren. Isbn 909 78 896 7232 2, € 14,95, 198 blz.

Peter-Paul Rauwerda. (2016). *De negen kamers*. Rotterdam: Lemniscaat. Isbn 978 90 477 0839 1, € 18,95, 199 blz.

Tijdens het Knikkende Knieën Kinderboekenbal in de Stadsschouwburg Amsterdam werd op 3 oktober bekendgemaakt dat *Naar het noorden* van Koos Meinderts de Gouden Griffel heeft gewonnen voor het beste kinderboek van 2017. *Naar het noorden* is heel geschikt voor jonge lezers in de onderbouw. Voor leerlingen met meer leeservaring is het debuut van Peter-Paul Rauwerda, *De negen kamers*, interessant. De schrijver won er de Publieksprijs Dioraphte Literatour 2017 mee, een prestigieuze literaire prijs voor jongerenliteratuur in Nederland.

Hongerwinter

Naar het noorden speelt zich af in de winter van 1944 op 1945. Meinders liet zich inspireren door de waargebeurde kinderuitzendingen in de Hongerwinter, toen zo'n 50.000 kinderen vanuit het westen naar Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel werden overgebracht.

We maken kennis met de elfjarige Jaap (tien als het verhaal begint), zijn zus Nel en zijn broertje Kleine Kees. Er is heel kort ook een zusje. 'Een naamloos zusje, zonder gezicht.' Een 'tweeminutenzusje', toen ging ze dood. Begraven in een schoenen-

doos, omdat het hout voor een kistje nodig was voor de kachel. Jaap geeft haar de naam Wiesje, een naam die klinkt als een zuchtje wind.

Per binnenschip, de Nooitgedacht, vertrekken ze met een grote groep ondervoede 'bleekneusjes' naar het platteland in het noorden, waar nog wel voldoende voedsel is. Bij het vertrek ontfermen Jaap, Kees en Nel zich over een baby, afgestaan door een onbekende vrouw. Ze doen alsof het hun zusje is en noemen het kind Wiesje.

Het wordt een verschrikkelijke reis. De luiken van het schip blijven dicht, de kinderen vertoeven in een veel te kleine, donkere ruimte, worden zeeziek en de stank is ondraaglijk. De kleine Wiesje overleeft de reis niet. Om de anderen niet ongerust te maken, moeten Jaap, zijn broertje en zus jokken dat Wiesje ziek is en apart wordt gehouden om besmetting te voorkomen. Tijdens een tussenstop brengt juffrouw Keuler, een van de begeleiders, Wiesje aan wal om begraven te worden.

Koos Meinderts ontvangt de Gouden Griffel op het Kinderboekenbal 2017. Foto: Chris van Houts | CPNB

Na dagen varen, mogen de kinderen eindelijk van boord en wordt Jaap gescheiden van de anderen. Hij wordt, ernstig verzwakt en onder de luizen, ondergebracht bij een kinderloos echtpaar, de familie Schut. Niet meer gewend aan eten, keert zijn maag zich om en hij krijgt hoge koorts. Maar Jaap redt het, de vliegende jicht krijgt hem er niet onder.

Zodra Jaap voldoende is aangesterkt, gaat hij naar school en hij ontmoet er Tjeerd, wiens kleren hij draagt. Aanvankelijk lijkt hij in hem een vriend te hebben gevonden, maar Tjeerd ergert zich aan Jaap, scheldt hem uit voor 'keale neet' en verstopt zijn spullen. Het pesten wordt erger en Tjeerd stookt ook de andere kinderen en zelfs de onderwijzer op tegen een doodongelukkige Jaap, die steeds verder in zijn schulp kruipt.

Na een stevig handgemeen met zijn kwelgeest gaat Jaap ervandoor. Hij zoekt zijn zus Nel op, die woont bij een gezin met een kapperswinkel in een naburig dorp. Daar aangekomen leest hij een brief van hun moeder. Haar woorden maken hem rustiger. Hij aanvaardt zijn lot en keert terug naar de familie Schut. Van Tjeerd heeft hij geen last meer. De winter is voorbij en met de lente komt er niet alleen kleur in de natuur, maar ook in zijn leven. 'Ik kon er niets aan doen, maar ik was gelukkig.'

Na de oorlog keren de kinderen terug naar huis voor een hereniging met hun ouders. Maar het blijkt niet eenvoudig de draad weer op te pakken. De oorlog en het verblijf van de kinderen in het noorden hebben alle levens ingrijpend veranderd.

Als lezer maak je de gebeurtenis-

sen mee door de ogen van Jaap, en zo komt het dat je je prima kunt identificeren met deze gevoelige jongen en je kunt inleven in het verhaal. Jaap doet op een nuchtere, welhaast beschouwende wijze zijn relaas, maar het leed en al het verdriet komen evengoed keihard binnen. Het taalgebruik is verzorgd, krachtig en uiterst toegankelijk. Ongemerkt krijgt de lezer ook een treffend beeld van het dagelijks leven in de laatste oorlogswinter.

Spiegel

Jonas, zeventien jaar oud, heeft het rijk alleen. Zijn ouders bezoeken een congres in het buitenland en zijn zusje logeert bij hun oma. Al maanden wordt Jonas gesteerd door hoofdpijn, een bonkend gevoel in zijn hoofd dat erger lijkt te worden, waardoor hij niet in staat is helder na te denken. Zo komt het dat het hem niet direct opvalt dat het huis plotseling keurig is opgeruimd. Alsof inbrekers alles netjes hebben geordend. En er is meer. Hij vindt op de eettafel een groot boek met een zwartleren omslag. Daarop ligt een briefje in een onbekend, maar sierlijk handschrift:

*Maak dit boek open en je leven
Zal voor goed veranderen.*

Op de eerste bladzijde staat een anoniem gedicht over Het Huis met de Negen Ka-

mers geschreven. De overige pagina's zitten aan elkaar gekleefd. In de dagen die volgen, vindt Jonas dat huis, gelegen op een braakliggend terrein aan de Kastanjelaan. Blijkbaar is hij de enige die het ziet. Daar ontdekt hij achter een raam op de bovenverdieping een mooi meisje, maar ze is onbereikbaar. De voordeur is potdicht. Achtervolgd door honden en klauterend over een hek met scherpe punten weet Jonas ternauwernood te ontsnappen.

Het huis laat hem niet los, en de volgende dag keert Jonas terug naar de Kastanjelaan. Daar ontdekt hij in de verwilderde tuin een treinspoor dat hem brengt bij een miniatuurpretpark en woonwagens die deel uitmaken van een circus. In een van de wagens ontmoet hij een dwerg die een maquette heeft gemaakt van het mysterieuze huis. Het brengt hem op het idee het voordeurtje een stukje open te zetten. Wanneer hij even later bij het huis komt, staat de deur op een kier en sluipt hij naar binnen. Daar wordt hij overweldigd door mozaïeken en tapijten waarop de figuren in tal van kleuren tot leven komen. Het benaauwt hem en hij zet het op een lopen. Maar de voordeur is op slot. Hij heeft geen enkele keus. Hij moet verder het huis in, naar de eerste kamer.

Het wordt een bizarre ontdekkingstocht door de verschillende vertrekken van het huis. Zo ontmoet hij er de mooie

Anna, die hem redt van de operatietafel op een moment dat de broers Edo en Odo hem met scalpels willen ontleden. Elke volgende kamer herbergt bijzondere personages, sprookjesachtige en mythische figuren die Jonas meer over zichzelf lijken te vertellen, wijzer maken en de lezer met hoge snelheid heen en weer slingeren tussen voorvallen die grenzen aan het absurde. Als vanzelf word je meegezogen in verhalen die heen en weer deinen tussen droom en werkelijkheid. En voor je het weet, is daar een slot dat je, geheel in de stijl van deze magische geschiedenis, ook weer verrast.

De negen kamers is een filosofisch verhaal dat doet denken aan een sprookje, maar het niet is. Het houdt de lezer een spiegel voor, dwingt hem na te denken over zijn eigen zijn. Of om de woorden aan te halen van de vakjury die het verhaal nomineerde en bekroonde met de Publieksprijs Dioraphte Literatour 2017: 'Dankzij Jonas vraag je je af wie je bent, hoe je hier bent gekomen en wat belangrijk voor jou is in het leven. Dat zijn alomvattende vragen die er altijd toe doen, of je nu adolescent bent of volwassene.' Een fascinerend en boeiend verhaal voor jongeren vanaf 14 jaar. ■

Rob van Veen

Voor meer informatie over deze maar ook andere boeken, ga naar <www.eenboekjeopen.nl>.